

Nyugdíjazás, kinevezés

Lapunk idei első száma-nak impresszumában új névszerpel **Kispál Antalé**. Ugyanis **Kovács László**, a **Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója saját kérésére nyugdíjba vonul** Búcsúztatására tegnap, csütörtökön délután a szegedi sajtóházban került sor **Mező Lászlóné**, a vállalat főkönyvelője köszöntötte az ünnepi vállalati vezetői értekezlet résztvevőit, a meghívott vendégeket, majd **Till Imre**, a Hírlapkiadó Vállalat vezérigazgatója méltatta **Kovács László** érdemeit, aki több mint három évtizeden át sikerrel vezette a megyei lapkiadó vállalatot. Sokat tett azért, hogy megyénk két napilapja, a Délmagyarországi és a Csongrád Megyei Hírlap, valamint az iradalmi lapok, a Tiszta és a Kincskereső, illetőleg az üzemi lapok, híradók mind jobb körülmények között jelenhessenek meg és folya-

matosan javuljanak az újságkésztés körülményei. Vezetésével a vállalat mind anyagilag, mind politikailag szilárd lábakon állva tevékenykedett. Sikerrel oldotta meg a vállalat a napilapok előállításának korszerűsítését a Szegedi Nyomdával karöltve. A vezérigazgató **Kispál Antalnak átadta a kinevezőlevelet és röviden szólt azokról a feladatokról, amelyek reá várnak.** **Koncz János**, a megyei pártbizottság titkára a megyei pártbizottság nevében fejezte ki jókívánságait a nyugdíjba vonuló igazgatónak, majd felolvasta **Szabó Sándornak**, a Csongrád megyei pártbizottság első titkárának levelét, amelyben többek között ez áll: **„Több mint harmincéves mozgalmi és kiadói tevékenysége jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a tájékoztatás területén meggyőzően maradjon a**

értékesül pártunk politikája. Közeleli tevékenységét megköszönve azt kívánjuk: nyugdíjas éve során is fordítson figyelmet pártunk politikájának népszerűsítésére, a gazdag kiadói tapasztalatok hasznosítására.” Ezt követően **Sz. Simon István**, a Délmagyarország főszerkesztője mondott búcsúszavakat, majd **Tamasi Mihály**, a Csongrád Megyei Hírlap főszerkesztője átadta a **Csongrád Megyei Hírlap emléklapját Kovács Lászlónak**. Ezután a vállalat szb titkára, **KISZ-titkára**, illetőleg a Szegedi Nyomda igazgatója és mások méltatták **Kovács László munkásságát**, akinek élete összeforrott a lapkiadással. **Utódja, Kispál Antal**, a Magyar Televízió körzeti stúdiója helyettes vezetője volt eddig, s mint mondta: az eddig elért eredmények folytatója szeretne lenni.

Kisteleplés – kisipar?

A kisteleplések ellátása soha nem szerepelt annyira tanácskozás, megbeszélés, tárgyalás és ülés napirendjén, mint mostanában. Korábban ugyanis az ellátás gondjai általánosak, az egész országra szinte egyformán érvényesek voltak. Később, az országos szolgáltató hálózat kiépültevel, az éles feszültségek mérséklődni látszottak, a szervezeti korszerűsítés nyomán azonban új vetületben jelentkeztek.

A kutatók úgy számoltak, hogy kisteleplésnek a két-ezernél alacsonyabb lélekszámúak számítanak. Ezek teszik ki több mint három-ezer településünk háromnegyed részét; itt él a lakosság 16,2 százaléka, 1,7 millió ember. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az ipar az ötezerrel nagyobb lélekszámú helységekre települ szívesen, ezért az ennél kisebb falvak már magukon viselik a kisteleplések jellegzetes vonásait. Így hát az emített 1,7 milliónál jóval többen vannak, akik a szolgáltatásokhoz az alapellátás szintjén sem jutnak hozzá, vagy csak nagy ügyvel-bajjal, s a városiaknál aránytalanul és érdemtelenül több idő- és pénzfordítással.

Az utóbbiak is erre sokan: a kistelepléseken mások az igények. Sok szolgáltatásra nincs is szükség az ott élőknek. Félő azonban, hogy ezáltal is a tyúk és a tojás problémájával van dolgunk, legfeljebb újabb vetületben. Hiszen talán éppen azért nem jelentkezik az igény, mert úgy sincs ott a szolgáltató. Sőt, egyre kevésbé van ott.

Megyei kór-körkép (7.)

Önpusztítók

Statisztikai adatok, számok: megannyi emberélet. Könnyebb lenne hinni a babonában, s belenyugodni tehetetlenségünkbe: valami átok ül rajtunk, amely fölött mi nem uralkodhatunk. De az ember érteni akarja a dolgokat, kutatja okát mindennek, különösen ha fajtája értelmetlen vesztét látja. Lelkiismereti kérdés, hogy ne nézzük tétlenül a közöttük pusztító, titokzatos „kört”, az öngyilkosságot.

Megdöbbenésül álljanak hát itt az önmagukért beszélő számok. Magyarországon évente mintegy 60 ezer ember kísérel meg eldobni magától az életet, s csaknem 5 ezer sikerrel. Ebben szomorú európai rekordot állítottunk föl, s világvisszonylatban is az elsők között vagyunk. Joggal ad okot a nyugtalanságra, hogy ez a „járvány” rohamosan terjed: az utóbbi 35 évben több mint kétszeresére növekedett a halálos kimenetelű öngyilkosságok száma, s a becslések szerint ötszörösére az évenkénti kísérletek. Míg 1968-ban 3900 magyar ember vetett véget önkézen életének, tavaly már 5 ezer. Csongrád megye öngyilkossági arányszáma 1970 óta tartósan a 60 százezerrelékes tartományban mozog, 1974-ben pedig „elértük” a 74 százezerreléket, s különösen fájó, hogy akkor Forráskút döntötte meg a „világcsúcsot”.

A kiugró megyei értéket három éve Bács-Kiskun megye közelítette meg egyedül, de sajnos fölzárkózóban van Szabolcs és Szolnok megye is. Összehasonlításképp: a világráta 20-25 százezerreléke! (Ez azt jelenti, hogy százezer emberből 20-25 elégele meg az életét.)

Érthető hát, hogy Magyarországon országos kutatás indult „Társadalmi beilleszkedési zavarok komplex elemzése” címmel, amelyben szakemberek egész sora vizsgálja a bünczés, a fiatalok szocializációs zavarokat, az alkoholizmus, az öngyilkosság és a nem szervi eredetű lelki betegségek hazai előfordulását, okait. Ebben a munkában részt vett az ifjúsági idegrendező intézet is, amelynek vezetője, **Farakas Teréz** főorvos tájékoztató az öngyilkosság témakörében végzett kutatási eredményekről.

A kutatócsoport főként 10-19 éves, megyénkben élő, öngyilkosságot elkövetett vagy öngyilkosságot megkísérelt fiatalok életmódját vizsgálta 1980 és '85 között. Az adatok egy korcsoportra vonatkoznak ugyan, de támpontot adnak az idősebb

korban elkövetett önpusztítás megítéléséhez is. Az elmúlt öt esztendő adataiból megállapítható, hogy az összes kísérlet közül minden második vagy harmadik végződik halállal. A legalacsonyabb az arányszám 1980-ban, amikor 596 próbálkozásból 291 lett végzetes, 1983-ban azonban 904-ből 265. Tavaly kevesebben, 810-en akartak ugyan megválni az élettől, de ennek ellenére többnek — 285 embernek — sikerült, mint az azt megelőző évben.

A 20 év alattiak körében elkövetett öngyilkosságok aránya szerencsére jóval kisebb, mint a kísérleteké. Figyelmeztető jel azonban az, hogy az összes önpusztítással próbálkozó ember közül 14-16,4 százalék volt a vizsgált esztendőben a 10-19 éves fiatal. Sokatmondó tények: az 1980 és '84 között öngyilkosságot megkísérlő és elkövető 574 ifjúból 140 volt a fiú és 434 a lány, ugyanakkor a fiúk aránya — életévük számának emelkedésével — egyre nő. Míg a lányok zömmel 17 esztendősen unják meg az életet, a fiúk 19 éves korukban hirtelen jóval túlszárnyalják ezt az értéket. (Figyelmeztető jel: ezt az ugrást azonban mindkét nemnél megelőzi egy emelkedés 15 esztendő korában.) Az arányeltolódás azzal magyarázható, hogy a lányokat 18-19 évesen a családalapítás foglalkoztatja, s az új közös élet szervezése, a tervezgetés, maga a perspektívá pozitív érzelmekkel teli időszakot teremt. Az azonos korú fiatalok is iskolai befejezéssel esetleg megtorpan, s előlétele, eddigi munkája alapján nem látja mindig rózsásnak a jövőt.

A mutatók föltelezték, hogy az öngyilkosságok szempontjából nagy jelentősége van annak, hol élnek az emberek. A vizsgált személyeknek túlnyomó többsége városi lakos, falusi 16, s tanyai csaknem 6 százaléka. Erdemesnek tartották, hogy külön figyelmet szenteljenek a sokat kárhozott lakótelepi életformának. Szeged lakóinak 51 százaléka él lakótelepen, s úgy tűnik, ez az arány nem nyújtott értékelhető adatokat, így a feltelezés nem igazolódt be. Ugyanakkor az ügyészség tapasztalata szerint jelentősen nőtt a panelházakban élő gyerekek és fiatalok bűnelkövetése.

Ami a foglalkozást illeti: az életunt ifjaknak több mint egyharmada tanuló, legtöbb köztük a középiskolás, kevesebb az általános iskolás, s elvétve akad köz-

tük egyetemista. A többiek dolgoznak, s van egy szűk réteg, amelynek nincs munkahelye. Családi állapotuk szerint háromnegyed részük nőtlen, illetve hajadon.

Hogy milyen módszerrel igyekeztek véget vetni az életnek ezek a szerencsétlen sorsú gyerekek, fiatal emberek? A megyében legtöbben gyógyszerhez, és egyéb vegyszerekhez nyúlnak elkésredésükben. A fiúk a „keményebb” módot választják, a városi lányok a mélybe ugranak, hogy szabaduljanak az élet nehézségeitől, a tanyán élőknel viszont kéznél van a permetezőszer.

Komoly gond, hogy ennél a „kór”-nál mindig fennáll a visszaesés veszélye. Megelőző rendszerünk elégtelenségét bizonyítja, hogy a vizsgált fiataloknak több mint 20 százaléka ismét megkísérelt elszakadni az élettől, közülük legtöbben nem is egyszer, hanem még öt vagy ennél is több alkalommal is. Zömmel városban élők, akik állami gondozóként vagy narkomaniásként jutottak oda, hogy értelmetlennek látják az életet.

A vizsgálat készítői fölmérték, miként látja el az öngyilkosokat az egészségügyi szolgálat. A tömör adatból érdemes kiemelni, hogy a rászoruló túlnyomó többsége azonnal kap segítséget, és kétharmaduk egy nap ápolási idő után távozik is az intézetből. Ez köszönhető az azonnali sikeres beavatkozásnak, de annak is, hogy a beteg eleve nem volt súlyos állapotban. Gond azonban, hogy a zsúfolt ambulanciákon a túlterhelt orvosoknak nincs idejük, hogy elbeszélgesse-nek a súlyos válságban levő emberrel.

S mi a teendő, hogy ne kerüljenek ennyien a szakadék szélére? Szilárd János professzort idézem: „A megelőzés több generációs nevelést igényelne, és nehezen megfogható teendők egész sorát.” Az első lépéseket megtettük, bizonyítják ezt az országos kutatási fő irány vizsgálatai. De itt, helyben sem ténlenkedünk: elkészült a társadalmi beilleszkedési zavarok elleni küzdelem megyei programja, amely meghatározza a család, a nevelési, a kulturális és egészségügyi intézmények, az egyes munkahelyek tennivalóit, s reményt keltők a védőnők Csongrád megyei, családvédelmi kísérletei is. Nyugodtak mégsem lehetünk...

Chikán Ágnes
(Következik: „Szíves kalauz”.)

Hétfőtől Budapesten

Jegy kell a metrón

Január 6-án a metró 2-es és 3-as vonalain üzemkedett előre váltott villamosjeggyel utazhatnak a bérlettel nem rendelkező utasok — tájékoztatta a sajtó képviselőit **Bíró Lajos**, a BKV forgalmi és kereskedelmi vezérigazgató-helyettese csütörtökön a vállalat székházában. Elmondta: a jegyet az állomások bejáratánál elhelyezett narancssárga jegykezelő készülékkel kell érvényesíteni az utazás előtt oly módon, hogy a jegy piros nyílal jelzett felét helyezik a készülékbe. Ez rábelyegzi a jegyre az állomás kódszámát, az utazás időpontját és levágja a jegy egyik sarkát. A jegyeket egyenként kell kezelni, mert a készülék egyszerre csak egy jegyet érvényesít. Az így kezelt jeggyel csak egy vonalon lehet utazni, az érvényesítéstől számított egy órán belül a másik vonalra átszállóknak új jegyet kell érvényesíteniük. A két metróvonalat összekötő Deák téri átjáróban, illetve a Deák téren, a nagy mozgólépcsőket a felszín alatt összekötő csarnokban mind a 2-es, mind a 3-as vonal jegyei érvényesíthetők. Fontos, hogy a jegyet az utasok őrizze meg mindaddig, amíg elhagyják a metró területét, mert nemcsak a metró bejáratánál, hanem annak a peronjain, vonatain is ellenőrzik: érvényesítették-e jegyeiket az utasok.

Pótdíjat kell fizetniük azoknak, akik érvényes bérlet, napijegy, vagy érvényesített jegy nélkül tartózkodnak a metró területén, a jegyüket más időpontban, vagy más járművön már használták; a bélyegzéstől számított egy órán túl tartózkodnak a metróban, vagy más vonalon utaznak, mint amelyeknek állomásán az utazást megkezdtek.

Hótakaró

a vetésen

A mezőgazdászok szerint a lehető legjobbkor jött a havazás, mert a vetések megkapták a jótékony hótakarót, amely immár védelmet nyújt az erősödő fagyok ellen.

Az elmúlt év utolsó hónapjában szokatlanul enyhé volt az időjárás, és ez kedvezett a gabonának: megerősödött a zsenge búza, és a szinte őszies jellegű esőzések nyomán mindenütt ki egyenlítődt a növényállomány. A gabonátalákon nem alakult ki összefüggő jégtakaró, és így lényegében fagyolt mentes állapotban kerültek a hó alá a vetések.

A mostani hótakaró még nem túlságosan vastag. A hóbunda 5-11 centiméteres, de kellő hőszigetelő képességgel rendelkezik ahhoz, hogy az egyelőre csak az éjszakai órákban erősebb lehülés ellen óvja a gabonát.

Tyúkfarmok

exportra

Tojástermelő tyúkok tartásához újabb 200 komplett berendezést és hozzá tartozó alkatrészeket adott el a Komplex Kúlerkereskedelmi Vállalat legnagyobb partnerének, a szovjet Traktor-export Kúlerkereskedelmi Egyesülésnek. Az üzletkötés értéke meghaladja az 54 millió rubelt, s ezzel a nagy értékű megrendeléssel a szovjet vállalat lekötötte a Rába gyár mosonmagyaróvári üzeme gyártókapacitásának jelentős részét.

A Minisztertanács ülése

A kormány Tájékoztatói Hivatala közli: a Minisztertanács csütörtöki ülésén határozatot hozott az 1986-1990 közötti időszak jogalkotási feladatairól. Az elfogadott program meghatározza jogrendszerünk fejlesztésének fő céljait, kijelöli azokat a tárgyköröket, amelyek magas szintű jogi szabályozást igényelnek, illetve azoknak a jogszabályoknak körét, amelyeket korszerűsíteni szükséges.

Az atomfegyverek elterjedésének megakadályozására kötött nemzetközi szerződésekkel összhangban a kormány rendeletben szabályozta a nukleáris anyagok és berendezések exportjának feltételeit.

A Komplex immár két évtizede rendszeresen szállít tyúktartó telepeket, farmokat a Szovjetunió 16 köztársaságába, s a telepeken összesen 112 millió baromfit nevelhetnek. Így jelenleg a szovjet fogyasztóhoz kerül minden negyedik tojást ezekről a telepekről szállítják.